

Irene Solà

Szemet adtam neked,
s te a sötétségbe néztél

A fordítás alapjául szolgáló mű

Irene Solà: *Et vaig donar ulls i vas mirar les tenebres*

Editorial Anagrama S.A., Barcelona, 2023

A fordítás a Ramon Llull Intézet támogatásával készült.

 institut
ramon llull

© 2023 Irene Solà

Translated from Catalan © Nemes Krisztina, 2024

„Ahora que estoy muerta, me he dado tiempo para pensar...”*

Juan Rulfo: *Pedro Páramo*

A nap felkapaszkodott az égbolt feléig, fehérén, fázósan, mintha meztelen volna. A vörös utacska a ház előtt úgy tekergett, mint egy kígyó, a fák hegyén billegő leveleken erőtlenül simított végig a fény, a tanyaház behunyta a szemét, és megnyúlt az arca, ahogy a finom sugarak végignyalták a homlokzatát.

Blanca és Elisabet bevitték a feldarabolt gidát a konyhába. Joana a zsákot és a késeket vitte. Dolça a vért. Ángela a bokrok tövébe öntötte a piszkos vizet, és elrendezte a bőrt meg a belsőségeket. A gidahús főzlevéből aztán sűrű mártást csináltak, elkészítették savanyún a tüdőt, s mozsárban tört fűszerekkel ízesített páclével locsolgatták a sült gidát, aminek a gyomrából pacalt, a véréből pedig fánkot készítettek. A nagy felfordulást Joana vezényelte. Kiadta a feladatokat, hogy pucoljanak fokhagymát meg vöröshagymát, és vágják fel. Hogy csenjenek egy darabka szalonnát a kamrából. Hozzák elő a lisztet, a tojást, és dolgozzák össze a vérrel a fánk tésztájához. Hogy vegyék

* „Most, hogy halott vagyok, volt időm gondolkozni rajta...”
(Hargitai György fordítása).

elő a konyhaszekrényből a fazekakat, meg egy cserépedényt, a fazekakat töltsék meg vízzel, a cserépedényt meg olajjal. Joana szertartásosan meggyújtotta a négy fekete virágot. Igazi varázslat. Mint szirmok reppen-tek a magasba a kék lángnyelvek. Az egyik fazékba beletették a gida egyik combját, a félbevágott fejet, amelyikből kilógott a nyelv, meg egy kis lopott szalonnát. A másikba beleeregették a szívet, a lépet, a veséket, a májat és a tüdőt. Aztán a fazekakat feltették a tűzre. A harmadikban a többi belsőséget főzték. Mikor a cserépedényben az olaj felforrósodott, kanállal beleszaggatták a liszttel és tojással kikevert vért, sercege-sült a fánk. S akkor Joana belekezdett:

– Volt egyszer, hol nem volt, volt valahol egy szegény legény meg egy gazdag elsőszülött leány, akire nagy örökség várt, az egész szülői gazdaság, s ezek ketten igaz szerelemmel szerették egymást. A fiatalok Isten színe előtt szerettek volna fogadalmat tenni egymásnak, de a leány szülei nem egyeztek bele, hogy a gyermekük egy ágrólszakadthoz menjen feleségül, s azt mondták neki: „Nem engedjük, hogy hozzámenj!”

Joana mély, reszelős hangon mesélt.

– De a szerelmesek továbbra is találkoztak, hol fényes nappal, hol meg titokban, s az egyik este, amint a legény szomorúan ballagott hazafelé a találkáról, egyszer csak elébe került egy vénasszony, aki azt kérdezte tőle: „Hát te, fiam, honnan jössz, hogy így lóगतod az orrod?” A legény elmondta, hogy udvarlásból tart éppen hazafelé, de ő és a kedvese nem lehetnek egymáséi Isten színe előtt. „Aztán miért nem?” – kérdezte tőle a vénasszony. „Nem akarják a szülei, mert én nem vagyok olyan vagyonos, mint ők.”

A nők hallgatták a mesét, s közben feldarabolták a maradék kecskehúst. Külön tették a lábakat. Külön a bordákat. S külön a nyakat.

– „Aztán ti szeretitek-e egymást?” – kérdezte a vénasszony. A legény pedig azt felelte: „Azt el se tudja gondolni, hogy mennyire. De mire megyünk azzal, ha szeretjük egymást?” „Ki tudja! Nekem van olyan füvem, ami segíthet a te bajodon. Amikor elmész hozzánk udvarolni, behívnak a szülők egy italra, ugye? No, akkor fogd, itt van egy csokornyai ebből a fűből. Rászórod a lépcsőjűkre, s amikor lemennek a pincébe a borért, igazítsd úgy a dolgot, hogy rátapossanak. Aztán fogd, itt van egy másik fűből is egy maréknyi, ez majd meggyógyítja őket, ha eljön az ideje.”

Mikor kisültek a fánkok, a nők a maradék olajban megsütötték a fokhagymát és lepirították a darabokra vágott gidahúst. Kivették, és ugyanabban az olajban megsütötték a felvágott vöröshagymát is. Fogtak még száraz kenyérdarabokat is, és kakukkfüves, rozmaringos ecetbe áztatták. Ehhez hozzákeverték a belsőségek főzővizét, két felvert tojást, mézet és fahéjat, majd feltették a tűzre. Aztán ebbe a lébe tették bele a kecskehúst.

– Eljött a szombat este, a legény magára öltötte a legszebb ünnepi ruháját, s elment, hogy meglátogassa a szerelmesét. Mikor a leány anyja meglátta, oda kiáltott neki: „Te legény, úgy nézem, jólesne neked egy ital, ugye?” A legény elfogadta a meghívást, s míg az asszony a boroskancsót kereste, a szerelmesek ráhíntették a fűvet a lépcsőre. Amikor az asszony lement a pincébe, végiggyalogolt rajta. De jaj, leánykáim! Alighogy rájuk lépett, máris szellentett egy nagyot!

A nők a konyhában nem bírtak magukkal. Dolça vihogott, mint egy kecske. Elisabet kacagott, mint egy menyét. Àngela röhögött, mint egy vaddisznó. Joana nyerített, mint egy kanca. Blanca pedig kitátotta a száját, mint egy kisborjú, és toporzékolt meg tapsolt örömeiben, hogy az asszony így megjárta.

– A leány anyja ment még néhány lépcsőfokot lefelé, de meg kellett állnia pihenni, hogy időt adjon a szellentéseknek. Micsoda kanyargós viharzás! Egyik a másik után. Volt, amelyik úgy szólt, mint nyári viharban a mennydörgés vagy egy fazék káposzta rotyogása! – Visítottak a nevetéstől. – „Na, jól nézünk ki, most mitévő lesz? – kérdezte magától az asszony. – Mi a jó nyavalya jött terád? Hogyan mész föl innen? Mert így elég bajos lesz fölmenni!” Rémültében a férje után kiáltott. Az tüstént a segítségére sietett, de ahogy ment lefelé a lépcsőn, rátaposott a fűre, és hallgassatok ide, leánykáim, mi történt, hát ő is egy hatalmasat szellentett. Kettesével szedte a lépcsőket, de hiába, mert a szellentések meg hármasával jöttek. És amikor leért a pincébe, ott találta a feleségét, aki úgy fel volt fúvódva, hogy szinte megszólalni se mert. Na, azok ott ketten átölelték egymást, és ne tudjátok meg, hogy melyikük durrogtatott rondábban! „Jaj, hogy jutunk ki innen!” – kiáltotta az asszony. „Én ugyan fel nem megyek, ha húznak, se!” – vágta rá a férje. „De hát mi van magukkal, hogy nem jönnek fel?” – kiabált le nekik a leány a konyhából. „Jaj, édes istenem, könyörülj rajtunk!” – kiáltoztak a pincéből. A fiatalok lementek a lépcsőn, vigyázva, hogy ne lépjenek rá a fűre, s ott találták a leány szüleit, céklavörös fejjel, folytonos fingadozásban.

A nőknek csorgott a könnyük a nevetéstől. A konyhát megülte az ecet, az olaj és a zsír meg az olajban sült hagyma és a fahéj édes és fűszeres illata.

– „No, hát mi a baj?” – kérdezte a leány. „Jaj, istenem, hát nem bírjuk abbahagyni a fingadozást!” „Ugyan már, hát ez is baj? – kiáltott fel a legény. – Ezen könnyen segíthetünk. Nekem van olyan füvem, ami kikúrálja magukat.” „Adjál belőle, de nyomban!” – kérték, de a legény megmondta nekik, hogy esze ágában sincs adni a gyógyfűből, amíg el nem fogadják őt vejükként. A szülők erre mit tehettek, belementek, a legény leszórta a földre a másik fűvet, hogy anyósa meg apósa végiggyalogolhasson rajta, s a szerelmek egybekeltek.

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.
www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Nyomta és kötötte a Generál Nyomda Kft., 2024-ben
6728 Szeged, Kollégiumi út 11/H
www.generalnyomda.hu

Kontrollszerkesztő Bakucz Dóra
Felelős szerkesztő Rostás Eni
Kézirat-előkészítő Hradeczky Moni
Korrektor Tomka Eszter
Műszaki vezető Takács Klári
A borítót Farkas Anna,
a kötetet Pintér József tervezte
Kiadványszám 9317
Plantin betűtípusból szedve
ISBN 978-963-14-4473-5